

HAJDÚDOROGON SZÜLETTEM 1925. MÁRCIUS 15-ÉN, mely nap állítólag vasárnapra esett; és anyám szerint a véletlenül arra tévedt cigányasszony ezt előre megjósolta — mondván: „jeles napon” jön a világra „jeles embernek”. Mielőtt ezt tudtam volna, már rá kellett jönnöm, hogy mintha körözés alatt állnék, valami általam ismeretlen és láthatatlan jelről unos-untalan felismernek, vagy pusztán megjelenéssel a legkülönbözőbb kombinációkat támasztom, s alteregóim szerte bolyonganak a világban.

A fenti — misztikusnak tetsző — momentumok felemlegetése ellenére a művészetekben, kiváltképp a literatúrában a tradíciók híve vagyok.

A Vigiliában első ízben 1949-ben jelentek meg írásaim, s most, sok évig tartó pauza és bolyongások után szerencsétlen a sors újbóli jelentkezéssel.

Doby János

DOBY JÁNOS VERSEI

Szikrányi öröklét

Falusi mester munkája a kép.

Hogy remekmű? túlzás; de a lényeg:

általa anyám, beköltöztél hozzám;

akaratlanul is találkoztunk

ezentúl...

anélkül, hogy kerülgetnélek;

Mellettem leszel és látod dolgaim;

azzal segítsz, hogy mindent helyben hagysz.

Köszönet hát, hogy küldted ezt a képet.

Meglásd, naponta hányszor összeréved

szemünk — és látjuk ugyan őt,

aki távozott s már vissza sose tér,

de tudjuk — odaát

vár téged, engem, Dénest, s a lányokat,

mignem ismét együtt lesz a család

— no, nem a mai, az unokákkal népes;

kivesző fák helyére a megeredt

oltások és ágak: vők és menyek.

Ők csak maradjanak, amíg lehet;

virágozzanak és teremjenek.

Hiszen még mi is maradni szeretnénk,

amíg csak lehet, amíg adatik,

— injekciók és gyógyszerfiolák

kubusaiba rezervált időkig... —

remélhetőleg az új tavaszig.

Addig is töltsük együtt minden esténk.

Most veszem észre, milyen egyedül
állsz te ott — az üres virágállvány
s nem tévőváz, hogy mitévő legyen.
mint régi képeden, az eladó lány.

Allsz, tétlen. Mégis, úgy tetszik: te jössz,
céliránt lépve, arasznyit, lassúdan;
arcod sem méláz, inkább határozott,
mint akiben a tett már megfogant
s a drapériák szárnyai között...
Két kezed összekulcsolva pihen melleden
— mondj egy fohászt, s nem leszek kárhozott.

Csak falusi mester munkája e kép,
mégis — van benne egy szikrányi öröklét.

H. Bosch apokrif: Hason – kifosztva

A tabló, amit (gáz)olajjal feste Bosch,
kvadrátos vásznon —

Nagy szeméttelép

a városvégi gödörben; talaja sáros-iszapos,
akárcsak Dante Poklában a Fertő,

hol a kárhozottak fürdenek...;

Fürödtünk mi is nyakig, azon felül;

s csak ha ágaskodni tudott az eszmélet,

láthattunk ki a szédületből; —

megváltást nem ígért a köd, se az erdő

magasban s messze — a belső rémülettől.

Volt akit éhség-szomjúság gyötört,

s önnön szüksége vizeletét itta,

mint az egér...; mást poloska gyötört

s a tetvek mérgét előre megsajdítva,

a tífuszt rettegte Foksányban, Botosányban,

hová sosem jutott, hogy — bár civilruhában

megpróbált szökni és a farkaskutya

ágyékon ragadta; előre se hátra

nem mozdult és nem moccant már soha,

hogy a dörrenésre magát hasra vágta.

Úgy fekszik még ma is — bennem, hason...
köröskörül szemét,

szénsalak, limlom-papír és textilkacat

széjjelszórva a letaposott havon.
Senki nem indult, — hogy lefogja a szemét,

csak a bakancsért és köpönyegért!

Kifosztva mindenből... — úgy marad

(csupasztsága miatt közülünk kiválva;)

— alkonyatkor, a sashalmi kutyákra.

Égzengekör

Zendült az Ég...! s a figyelőben,
ki tudná azt már — volt-e strázsa
püünkösd másnapján, harminckettőben?
Porig leégett Bránék tanyája.

Víz nem oltotta. Hasztalan esett-
-szakadt, akárha kádból öntenék.
Mire híre kelt, minden megesett.
Bámuló azért akadt épp elég...
mert tűz az Isten, akit látni kell!
Pajtások, páran, még igazhívők,
hagytuk a falkát (mivel épp delett)
s áldozhattunk az úr színe előtt.

Még ropogtak a szenes szarufák:
s a kakasülő, ami még maradt
a tetőből és füstölgött a nád-
csörmő körben, az eresz alatt.
Akinek éppen volt kurázsija,
beljebb jött, ahol pattogott a mész
a fal hosszában: nyílt az ibolya
hamvát idéző villámperzselés.

Semmi kétség hát, a tettes ki volt?
Vakságtól félve értük tetten Istent,
aki kegyes volt, minthogy nem gyilkolt,
ámbar egy macska ott aludt, a priccsen.
Döntött-borított, amit csak talált
a falon körben, s épen nem maradt
egyéb, a sutban a nyeles fatál
kelő kovásszal, az abrosz alatt,
s a hegyén-hátán heverő kacat
halmok mögött az ócska rézszita
— fedve a kotlóst és a szalmakast;
hogy kár nem esett, egyenesen csoda:
Kelteff az aranypelyhes kiscsibék
— csőrrel csipegve-vájva a tojás
héját, versengve: ki kél ki elébb?
— csipp-csipp! — hangzott a győztes csipogás.

*

Mint aki megjárta Mekkát, Betlehent,
tértünk vissza — ki-ki a saját
falkája mellé, hogy helyén legyen,
akit őrzőnek állított a világ.

Levél Tibsinek

Bumfordi kölykőm, a fenyő alatt
nem látom rajtad, hogy nagyon örülsz
a jézuskádnak...; node hát a gally
fölötted, jelzi mégis — karácsony van,
és ünnepeltek — amint ez szokás:
Váradon vagytok. Most hát — nélkülüem.
Így — nem érzem a fenyőillatot...;
A gyertyák és a csillagszórók hangja-
sercegeése, mint korhadó fában a szű,
bennem motoz — belülről hallható,
s én hallgatózom, miközben figyellek.
Nézhetnélek akár itéletnapig,
te meg se moccansz — a kis képmezőn:
egy fénykép csak, mit küldött nagytata
— legalább látlak! s hiszem, visszalátsz,
seitem is miképp? s most idézed apád,
aki elhagyott...

De hagyjuk ezt most.
Kérlek, ne búsulj! karácsony este van.
Megértem fáj, hogy csonka a család.
S hogy félárva vagy, nem tagadható;
tudom, nem vigasztal, hogy apád nem különben
de egymást rikatnunk semmi teteje.
Valami tréfát ötölj ki, mint szoktad,
ha mama morcos, csak a csíny segít,
hogy győzzön a kedved, vidámság legyen.
Akár csúfolkodj, mondd — te gyáva nyúl,
avagy te tudod mire áll a szád,
gúnyolhatsz bátran.

Csak őt ne, a mamát.
Ő tesz-vesz érted, amid kell: legyen.
Köszönd meg úgy, hogy leszel jófia.
S ha szidna engem, hogy apád így meg úgy,
ne instd le, kérlek. Legfeljebb csitítsd
s fordulj felém, kacsints, én megértelek;
és mint akiknek közös titka van,
kuncogás helyett együtt hallgatunk.

Zürich, 1970 január

Betege a harangozásnak

Gyermekkoromban voltak még csodák...
— falum égretörő, sudár templomtornya,
ahonnét kinézve eltörpültek a fák,
s kitarult a világ:
a hajdúváros irdatlan határa...
— köröskörül tanyák:
a Gyulás és a Gát
s a Vidi-tó...;
mögötte valódi lápvilág:
a Zajgató,
a bölömbikák sejtelmes tanyája.

*Kétszáz garádics! — a harangokig.
Zihálva, mikor először felértem,
mi tagadás, hogy remegett a térdem:
megsejtetem — az Isten hol lakik?*

*Egy jó perc telhetett az ámulásba,
mikor fölöttem megkondult az érc:
bim-bam!*

*lengett, s rengett a faragott fejfára
hasonlító nyelve, — meg nem mondom,
egymaga hány mázsa?*

*de köhögtém-nyeltem, amíg az sétálva,
kondulás végett, parttól partig ért.*

*— Gyerek, ki onnét! — szólott rám a mester,
csibukját tömve kostöke nyakán,
melyről állítom, hogy nem volt feneke.
Jó, kaszakéssel én vágtam tele...,
apámé bánta, a sok szűzdohány.*

*— Hányban is volt ez? — böjt első vasárnap;
ott fönt már érzett a tavasz szele,
hogy kegyébe vett a vén pipás...*

— bim-bam! a fülem most is zúg bele.

*S hogy szégyelltem, hogy ágyinak estem másnap.
41⁰-ra felszökött a láz...*

*Nagy, nagy haranggal vált az egész világ,
mely magától ring..., leng a kötele.
Maga az Isten hintázik vele.*

HORÁNSZKY NÁNDORNÉ

A SUGÁRZÓ ÉLETMŰ

Vallomások Albert Schweitzerről

Schweitzer varázsa alá kerültem. Belső kényszerítő erő, feszültség készítetett arra, hogy mint ismeretlen közöljem és éreztessem vele levelemben azokat a gondolatokat, amelyeket személyisége kiváltott belőlem.

S nem csalatkoztam. Megkaptam kézzel írt válaszát, utolsó leveleinek egyikét. Mikor az megérkezett, már életét befejezte, de egyúttal megkezdte a nagy szellemeknek, személyiségeknek időn és téren áthatoló utóéletét.

Ki is volt tulajdonképpen Albert Schweitzer? Miben állt hatása? Van-e még a *ma* számára is mondanivalója? Miben volt kiemelkedő? A tevékenysége jelentős-e, avagy az a mögöttes mozgatóerő, amely az életművet létrehozta? Mi ennek a mozgatóerőnek a lényege? Istenhit, szeretet, önfeláldozás, önzetlenség, lemondás, örömszerzés, humanitás, béke és harmónia utáni vágy?

Ezen adottságok, tulajdonságok és törekvések mindegyike ritkán ötvöződik ilyen szerencsésen — gondviselésszerűen — egy emberben úgy, mint Albert Schweitzerben.

Ezeket kamatoztatta a szellemiség tevékenységet öltött formáiban, mint teológus, filozófus, orvos, író, orgonaművész és orgonaszakértő, Bach-kutató.

Ezekből az elemekből bontakozik ki aztán az a harmonikus életmű, amely a maga összetettségében sugározza a schweitzeri életpálya követésre méltó örökségét.